

Передплата

на «РУСЛАНА» вносять:

в Австрії:

на цілий рік . . . . 20 кор.
на пів року . . . . 10 кор.
на чверть року . . . . 5 кор.
на місяць . . . . 1-70 кор.

За границею:

на цілий рік . . . 16 рублів
або 36 франків
на пів року . . . 8 рублів
або 18 франків
Поодинокі число по 16 сот.

РУСЛАН

«Вирнеш ми очи і душу ми вирнеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня крім неділя і руских свят о 5¹/₂ год. полудни.

Редакция, администрация і експедиция «Руслана» під ч. 1. пл. Домбровского (Хорунщини). Експедиция місцева в Агенції Соколовского в пасажі Гансманна.

Рукописи звертає ся лише на попередне застережене. — Реклямації неопечатані вільні від порта. — Оголошеня звичайні приймають ся по ціні 20 с. від стрічки, а в «Надісланім» 40 с. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 30 с. від стрічки.

Промова посла Олександра Барвіньського

виголошена в раді державній в загальній розправі бюджетовій при бюджеті міністерства просвіти дня 17. марця 1902.

(Ковець).

Щоби отже розвіяти тривогу тих, що по руським університеті побоюють ся панславистичної або русофільської пропаганди, наведу слова биетроглядного австрійського політика, д-ра Фінгофа, котрий справедливо говорив, що «лише такі славянські народности, які мають мало важну минувшину, убогу мову, політичне ествоване без змісту, дадуть послух зводливому голосови, котрий їм буде обіщувати славу народну будучину під могутним царем. Колиж в Австрії подбачуть про се, щоби ті народи щораз більше збогачували язикові засоби, щоби їх політичне і народне ествоване розвивало ся щораз живіше і успішніше, тоді голоси ви-славників такої пропаганди остануть голосом вошіючого в пустині». (Дуже добре!).

Се отже зовсім ясно, що оно не лише не є для держави небезпечно, але навпаки є заповідню державної політики, пособляти розвиткові руської мови і письменства в Австрії і придбати спосіб для подвигнення науки в руській мові. Однак Русини майже не мають такого приставища, в котрім вирабляли би ся, оживляли і мали бути кермовані всі лучші і вищі напрями руського духа.

Є. Е. Міністер просвіти признав уже в бюджетовій комісії, що число австрійських університетів не відповідає вже державним потребам, що зріст населеня в Австрії, підвишене позему просвіти, незвичайне помножене середних шкіл, потреба освободження університетів від переповненя, засадничо виправдують в року на рік щораз голосніші домаганя о помножене університетів.

Мала Швайцарія н. пр. має 8 університетів, так само як Австрія, хоч там на університетах є ледви 3699 слухачів, коли тимчасом на 8 австрійських університетах маємо більше як 17.000. Помножене університетів в Австрії є отже конечно, а наведені міністром просвіти причини понукають також Русинів домагати ся поступовного основаня руського університету на разі системізованем найкращіших руських катедр на правничім і філософичнім виділі у Львові, тим більше що число руських академиків на львівським і інших університетах австрійських перейшло 800, а до того не було би трудно позискати або виробити відповідні учительські сили по мысли розпорядку міністерства з р. 1862.

Основане руського університету є передовсім заповідню справедливости, позаяк артикул XIX вкладає шкільній власти обовязок дбати про се, щоби ніяка мова не була виключена від научуваня (славно!). Згадане в тім артикулі правне зобовязане відноситься головни до народних шкіл, однак се є як-раз політичною конечностю, домаганем справедливости і добре зрозумілого державного інтересу, сю засаду приложити також до університетів.

Є. Е. Міністер просвіти висунув так в бюджетовій комісії, як на останнім засіданю В. Палати фінансові труднощі, які понукають

шкільну власть, не квапати ся з засновуванем нових університетів, і вказав на потребу відкриття нових жерел доходу. Однак я думаю, що можна тут знайти вихід без нового обтяженя податників, щоби вдоволити пильним потребам культурним, але я в тім згляді не буду робити власного предложеня, але пригадаю золоті слова вельми витравного австрійського політика, вже нині згадуваного д-ра Фінгофа, котрі належало би собі взяти до серця: «Бюджет просвіти є важніший, як воєнний бюджет; за кожний мільон, більше виданий на просвіту, ошадите собі кількакратно в бюджеті воєннім, а два народні університети над Дунаєм ошадять вам колісь два військові корпуси над сею рікою». Те саме можна mutatis mutandis приложити до судетських і карпатських країв. «Австрія, каже дальше д-р Фінгоф, повинна бути засіяна у всіх промірах аж до найдалших границь національними школами».

Се є далекозорі погляди не Славяннина, але Німця, для яких однак у нас показало ся так мало зроуміня, позаяк у нас думали ествоване і будучину Австрії лучніше забезпечити будовою стратегічних залізниць і коштовних перестарілих вже укріплень. Я зовсім не думаю майоважити значіне військових уладжень для держави і горожан, однак мені здає ся, що пособлюване культурного розвитку національних індивідуальностей уможливило би природну заграничну політику і звільнило би державу від надмірного обтяженя воєнного бюджету. Високополітичне значіне національних шкіл для Австрії оцінив дуже добре згаданий д-р Фінгоф отсими словами: «Наколи поведе ся сербському і румунському правительству, випередити нас в засноваваню добрих висших і середних шкіл, наколи они звернуть стрю національної молодіжи до своїх країв, тоді наші Сербі і Румуни будуть тамтуди тягнути, бо політична точка тяжести якогось народу сходить ся з его духовною точкою тяжести. Але коли ми їх випередимо, коли заложимо висші південнославянські і романські школи, тоді буде впливати молодіж тамтих країв до нас і буде притягнена державою, котра своїм народам дає такі богаті засоби духовного розвитку». (Так є!).

Сі перед більше як трицяти роками висловлені уміщення можна приложити і до галицьких відносин, особливо-ж до відносин Русинів. Не лише із становища руського патріота пособлюване національних і культурних змагань руського народу, засноване руського університету котрий повинен бути для народу не лише науковим, але й національним інститутом, є зовсім оправдане, але й з австрійського становища є се заповідню державної політики.

Засноване руського університету у Львові було би також для наукового подвигнення ествоуючого там польського університету вельми корисне, позаяк справедливо наукову конкуренцію треба уважати услівем живійшого наукового життя, як я се вже перед девяти роками в сій В. Палаті виказував з нагоди виводів певно в сих справах досвідного мужа, бувшого посла проф. Масарика.

На се можна би мені замітити, що для міністерства просвіти при засновуваню шкіл можуть бути міродавні лише культурні потреби і культурний ступінь дотичного народу, а не політичні понуки, що руський нарід культурно ще

нерозвитий, може навіть меншеартний і що не було би розумно випереджувати природний хід розвитку.

Супроти того мушу замітити, без перецінюваня культурних спосібностей руського народу, що покійний архикнязь Рудольф назвав Русинів старинним культурним народом (попакуване) і то не без основи.

Руський нарід, найбільший по російським між Славянами, около 30 мільонів числом (слухайте! слухайте!) був цілими століттями заборолем християнській Європі перед азійськими ордами і розвинув уже в одинацятім до тринадцятого століття саморідну культуру і богате в замітні памятники письменства. Завойовані Литовцями, дали їм Русини свою просвіту, а руська мова була довгий час урядовою і двірською мовою великокняжої родини Нгайлонів. Злукою із належними до Литви руськими князівствами стала Польща великою державою від Чорного до Балтійського моря і впливала могутно на долю австрійських наслідних країв.

Після культурного занепаду, споводованого татарськими нападами і иньшими невгодними двигнули ся Русини знов до бистрого культурного розвитку. Змаганями руського міщанства церковні братства засіяли в XVI століттю цілу Русь школами, між котрими до високого процвітання дійшли Ставропигійська школа у Львові і митрополитом Могилою після парискої високої школи на академію перестроена київська колегія, котрі видали знаменитих церковних достойників, учених і полководців.

По викликаних нещасною політикою пізніших польських володарів козацьких війнах дістала ся переважна часть Русі під владу Московщини, котрій Русини допомогли тим способом не лише до нинішньої могутности, але й до культурного двигнення, позаяк руські учені і письменники з Києва понесли просвіту в темну Московщину, а цареви Петрови допомогли в Росії перевести великі європейські реформи.

Але й серед війн не забували руські політики про культурні потреби руського народу, тут лише згадаю, що козацький гетьман Виговський в укладах мира з Поляками домагав ся між иньшими заснованя двох українських університетів. Правда що по знищеню автономії України, розпочатім Петром В. а довершенім Катериною II. занепадала знов культура на Русі, але мимо того не ослабали змаганя до культурного двигнення. Богато Українців їхало за границю вчити ся на заграничних університетах, а оригінальна діяльність образованого за границею Сковороди, званого українським Сократом, довела до того, що на Україні зібрано до 600.000 рублів на засноване університету в Харкові (слухайте! слухайте!), котрий задля тамошних відносин став російським університетом. Мимо того однак з кінцем 18-го столітя наступили відродня українського письменства в Росії, а мимо указу з 1875. року і страшного цензурного гнету, які спинають розвиток культурний нашого народу в Росії, видало українське письменство в Росії гарні твори.

Але в прилученій по першим поділі Польщі Галицькій Русі до Австрії, хоч значно пізніше, пробудив ся руський нарід до нового культурного життя. Змаганя просвітне обняло широкі верстви народу, домаганя нових руських шкіл, до яких і селянські сини численно вчащають,

Марийскою у Львові йшов якийсь хлопець, двигаючи в руках великий кіш. Нараз дно кіша прірвалося, а на землю покотилося кількадесят живих морських свинок. Свинки розбіглися по площі як миши, але небагом найшлися знова в киші, половлені публікою, що переходила тоді площею.

— Самоходом довкола світа. Інженер Кудель з Ахен і др. Лева з Лондону вибираються — як доносить «Tag» — самоходом в подорож довкола землі. Головний віз, який уряджено до спання, коштує 76.000 фравків. Дорога буде вести з Парижа через Берлін, Варшаву, Москву, Челябінськ, Іркутськ, Пекін, Токіо, Сан Франціско до Нового Йорку.

— Надзвичайні поїзди особові будуть курсувати від дня 22. с. м. до 2. цвітня на шляху межі Віднем а Краковом і в окрузі краківської дирекції залізниць.

— Подяка. Концерт Т. Шевченка, який відбувся дня 7. марця в Кракові, дав нагоду пізнати чужинцям нашу пісню. Та те, що він випав так величаво, не одна лише заслуга Краковлянів. І тому почуваємося до милого обов'язку зложити щирю подяку тим нашим Родимцям, що прибули нарочно до Кракова, аби допомогти у звеличаної пам'яті Кобзаря. На сім місці дякуємо сердечно нашому Вп. професорови Грушівському, Вп. Ф. Лопатинській, т. Богданови та Вп. Олі Дяковим і Вп. Яворському — що прибули з Відня, як рівнож усім тим нашим Товаришам, що брали участь в хорових сьпівах. — За комітет: В. Темницький, В. Бирчак.

— Дрібні вісті. Краєвий маршалок Андрій гр. Потоцький повернувся з Варшави до Львова. — Вибори до міської ради в Стрию відбулися з початком мая. — Цирк Трузіого, який тепер перебуває в Києві, приїде в червні до Львова і

буде давати представлення в окремім будинку на площі Сольських.

Посмертна оповістка.

— Теофіл Терлецкий, артист-маляр, упокоївся в 32. році життя в Монахові, де перебував від кількох літ. Покійний був родом зі Львова і яко щирий Русин брав живу участь в життю руської молодіжки підчас своїх університетських студій у Львові. Бл. п. Терлецкий був талановитим малярем, а его твори поміщував варшавський «Tygodnik ilustrowany». Покійний мав спеціальний дар до рисования характеристичних карикатур і сатиричних ілюстрацій, які давніше містив в «Зеркалі». В. с. п.!

Дмитро Шах, дяк-інститутник в Опаці, помер по тяжкій недужі в 30. році життя дня 18. с. м. Покійний був членом товариства дяківського і «Просвіти» та добрим Русиним-патріотом. В. с. п.!

Зиновій Долиньский, син пароха в Бродах, студент II року прав, упокоївся в домі вітця свого дня 19. с. м. по короткій а тяжкій недужі в 21. р. життя. В. с. п.!

Телеграми.

Відень, 22. марця. Палата панів на вчорашнім засіданню прийняла ряд законів, ухвлених палатою послів, а іменно: закон про торговельний трактат з Мексиком, закон про спис промисловців, про конверзію акцій залізниць Кароля Людвика і закон, уповажнюючий адво-

катських кандидатів до заступства адвокатів в справах о переступи.

Відень, 22. марця. Зараз по засіданню палати послів відбуло нараду німецьке людове сторонництво (Volkspartei) і узнало ситуацію дуже поважною, бо бюджет з такими позиціями як гімназії в Цилей, Опаві, Тішині і мільонів субвенції для Праги, Німці не можуть ніяк прийняти.

Будапешт, 22. марця. Кольман Тіша лежить в агонії.

Триест, 22. марця. З Фіюме доносять, що революційний рух між тамошніми робітниками зростає. Зміцнено військово залугу.

Мельбурн, 22. марця. Союзне австраліське правительство зарядило висилку 2000 війська до Трансвалю задля відмоги Англичанам.

Гонконг, 22. марця. Депеша з Кантону доносить, що віцекороль одержав телеграму з границі Тонкіну, що всі війська генерата Лю перейшли на сторону повстанців. Коли ся вість справдять ся, тоді повстанці мали би 20 000 до європейски вправленого війська. Телеграма доносить далше, що без сумніву цілий край є підготований до повстання, тимбільше, що з причини посухи грозить голод.

COLOSSEUM Ernesta Thorna

у Львові, в пасажи «ГЕРМАНА» ул. Снішна. Нова величава і сензаційна програма!

від 16. до 31. марця 1902. При співучасті військової музики 24. п. п.

- 1) Малеций, славний преслідітатор.
- 2) Les Diess's, найзнаменитіший дуєт французский.
- 3) Revelton-Selina Trio, найліпший акт сьлачів на виських ливвах.
- 4) Tho five Juggling Johnsons, найвисша американьска сензація.
- 5) Marcelli, наслідувач інструментів.
- 6) Nusza Melitta, польська субретка.
- 7) Zetto, комічний жонглер.
- 8) La belle Violetta, французска субретка.
- 9) Американьский біоскоп.

Що дня о 8. год. вечером велике представлене. В неділю і сьвята два представлення. Що лютний High-Life представлене. Білети вчаснійше можна замовляти і набути в конторі Пльона при ул. Кароля Людвика ч. 9. у Львові.

НОВІСТЬ!

ПЕРШИЙ ГАЛИЦЬКИЙ
ДІМ для ЗЕМЛЯН
у Львові
улиця Ягайлоньска.

Кожний дрібний гласитель повинен заосмотрити ся в нову
ручну сівачку
спроваджену нами з ГАМБУРГА.
Ся сівачка сів рівненько, рівномірно, отже ліпше, а заравом ошаднійше, як сів ся рукою.

ЧЕРНІВЦІ, Tempelgasse 1.

Вага 2 кг. — Ціна 20 кор

Важне для хліборобів! САМОЧИННІ

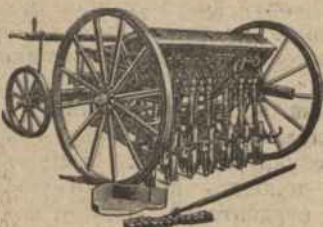
приряди до підливання

в цілі
знищення дикого ріпаку
і дикої гірчиці, перевізані на більші площі,
а переносні
для менших
ужитків

косярки
до трави, конюшини і збіж

Кінні до розстрісаня сїна.

Грабярки кінні до сїна.

Найліпшою сіваркою

рядовою є Рн. Mayfarth & Co.'s

ново споряджена

„AGRICOLA“

(система пересування коліс)

до всіляких насїв і ріжнородної величини висїву без зміни коліс; на ґрунта гірські і рівнинні, дуже легко ходячі, незмірно тривалі, дуже дешеві.

Уможливають дуже велику ошадність в праці, часі і грошак.

Ручні праси до сїна і соломи, лускачі до кукурудзи, нерати, молотильні, млинки до чищення збіжжа, триери, плуги, вальці, борони вирабляє і доставляє яко спеціальність в порученем, в найновішій вибірній за найбільшу уважній конструкції

RH. MAYFARTH & Co.

ц. к. упр. фабрика машин рілн. особливша фабр. прас до вина і машин до овочів.
у Відни, II. Taborstrasse Nr. 71.

Відзначена 400 золотими, срібними і бронзовими медалями.

Богаті каталоги і численні лисьма з узнанем — даром

Агенти і відпродавці пожадані.

Всілякі
КУПОНИ
вильсовані
цінні папери
виплачує без потручення
провізії або коптів
Контора виміни
ц. к. упр. гал. акц.
БАНКУ
Гіпотечного.

В КАНАДУ

як і до всіх других заморських земель переправляє
НАЙДЕШЕВШЕ
повсюди знакома фірма:

B. KARLSBERG
HAMBURG, Ferdinandstrasse 15.

Поки хто шифкарту купить, нехай зрівнає свої ціни з цінами агентів корабельних.

1—10